

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oy. á forsiðuni, 20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fest avsláttur í prísnum.

Tírsdag hin 3. apríl 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnæðum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

ALLIR FØROYINGAR
ERU á einum máli um at sjóverjan við Føroyar er so vánalig, at hon er lítið mætari enn eingin. Nú eru tí eisini røddir farnar at hevja seg um at senda bønabrev til kong (sjálvsagt), um at hann skal nýta sín mátt og megi til at krevja »Beskyttarin« heim aftur til Danmarkar, har hann kanska á ein ella annan hátt kann verða teim ráðandi til nyttu.

Herfyri var tað hildið at verið mest sum eitt »uggisli«, at hetta verjuskipið var her við oyggjarnar, men í seinni tíðum er hetta »uggisli« vorið til eitt »samt forargisli«.

Viða hvar um landið verður klagad guðs hevnd yvur trolarnar, og niðurlagið er altíð tað sama: »Hvar er »Beskyttarin«?

Í seinasta blað ávístu vit, at »Beskyttarin« ikki lá á Havnarvág mánadagin 26. mars í ár kl. 16,45.

Úr norðoyggjum frættist, at útróðrabátar á norðhavinum líða miklan háva og trolarnar. Tað kemur heldur illa við, tí at nú er hesta fiskitíð um tað leiðina. Ein dagin komu ikki minni enn 50 trolarir grópanið íggjnum línurnar hjá fleiri motorbátum, soleiðis, at teir neyðars menn, umframt tað, at teir onga veiðu fingi, eisini mistu reiðskapin, sum kostar nógvan pening, og peningurin týtur altíð. Slíkt er skilaleyst og meir um eina tíð sum verjuskipið er við oyggjarnar. Verjuskipið skal ikki vera sæð um hesar leiðir.

Keypmenn úr Klaksvík hava verið umborð á verjuskipinum og gramt seg um trolara-óskilið — og vituligt eisini um »Beskyttara«-óskilið. Henda áheitan frá keypmönnum skal — eftir sum tíðindi ganga — hava fingið tað undrunarverda úrslit, at »Beskyttarin« eisini er farin at liggja nátt á Kvannasundi.

At Føroyingar eru harmir yvir slíka »verju«, og ikki altíð siga sína áskoðan um hana í teim mest snotuligu málsligu vendingum, er ikki at siga teir ringar fyri. Her skortar tað uppá hin neyðtúrvaliga vilja og »forstálisli« frá tí stjórn, sum eftir bestu evnum sparir pening men livgar to »Rígets Forsvar«. Jú, vakurt »forsvar« er, teir eru ikki fórir fyri at verja teir føroysku fiskimenninar fyri næskum enskum trolarum.

Var tað ikki líka frætt, at »Beskyttarin« varð uppvarpaður við »longu linju«. Har kundi hann kanska verið til líka fræga nyttu, sum hin gamli Grønlandsfarin »Tjalfi«.

Bundfald og Skrab.

Af Knud Korst.

Í den foregaaende Artikel blev det paavist, at af 32.000 Fattig-understøttede var de to Tredjedele kommet paa Fattigvæsenet af Aarsager, som man sædvanlig ikke lægger de paagældende til Last, men som i almindelig Omendome betragtes som ydre tvingende Omstændigheder: altsaa Alderdom, Arbejdsløshed, Invaliditet etc.

Den resterende Tredjedel — altsaa en halv Snus Tusinde Personer — maa derimod henregnes til dem, man sædvanlig vægrer sig ved at kalde værdig Trængende, og som efter den almindelige Mening under alle Forhold bør stemples som Paria. Det drejer sig om 2000 Personer, der er faldet Fattigvæsenet til Byrde som Følge af Drikfældighed, og om 6—7000 Personer, der sædvanlig karakteriseres som Samfundets Bundfald og Skrab (bortset fra de egentlige kriminelle Personer), altsaa Vagabonder, Arbejdssky, sløje og slappe Personer.

Skal den Slags Mennesker da ikke have et 2. Kls Stempel paa sig? spørger pæne Folk. Og gælder det samme ikke de 1000 Personer, der er kommet paa Fattigvæsenet, fordi de har lgt sig en større Børneflokk til, end de kan overkomme? Slige Folk anses sædvanlig for at være uden Ansvarsfølelse, uden god Vilje og Stræbsomhed, og derfor mener man det nødvendigt at opretholde et særligt System (et halvt Forsørgelses- og halvt Straffesystem) for dem, hvis vi ikke skal komme for langt ud i »Blødsødenhed« og forloren og misforstaaet »Humanitet«.

Hvis der ikke fandtes denne halve Snus Tusinde Personer, som det Offentlige maa tage sig af, fordi de ytrer for ringe Vilje eller Evne til at passe deres Ting, vilde det maaske være lettere at faa den offentlige Mening mobiliseret mod den egentlige Fattiglovgivning og afskaffet Paria-Mærket, Fattighjælpens særlige Virkninger paa Borgernes Retsstilling.

Men den hæderlige Borger vægrer sig haardnakket ved den Tanke, at han skal føde og klæde nogle toriske Driverter og Sutter (dog ikke naar disse er rige og lever af Renter og lign. arbejdsfri Indtægter). Den almindelige Mening er den, at slige Fyre skal i Spjeldet eller paa Tvangsarbejde, hvor de kan blive »strammet op« og lære at bestille noget ordentligt.

Og af Frygt for at Samfundet skal komme til at understøtte — uden vanerende Virkninger — blot én uærdig Trængende, affattes Loven saaledes, at samtidigt 2 Personer, som uden egen objektiv Skyld kommer i Nød, bliver behandlet paa samme nedværdigende Maade som Drankeren eller Driverten. Der er ikke meget, der kan sætte en jævnt Borgermand i Raseri, som dette, at en Mand uberettiget faar Arbejdsløsheds-understøttelse, Hjælpekassehjælp eller anden »pæner« Understøttelse; derimod angriber det ikke

den samme Mands Nattesøvn, hvis en Invalid eller en forladt Kone bliver nødt til at give sig ind under det egentlige Fattigvæsen og saaledes mister sine borgerlige Rettigheder. Den faktiske Lovgivning i Øjeblikket er et ganske nøje Udtryk for denne snæverhøjtede Tankegang.

Selv om Forholdene er saa onde, at de Tallene fortæller os, hjælper det naturligvis ikke meget at appellere til de humane Følelser eller slaa paa Retfærdighedens Grundsætninger. Mere virkningsfuldt vil det være, om man kan paavise, at den særlige Undtagelseslovgivning, der gælder for Drankere og Vagabonder og lign. uærdige Trængende dels er uforholdsmæssig dyr, og dels er uden moralsk opdragende Virkning paa de paagældende. Det sidste er i hvert Fald saa aabenbart, at man næsten paa Forhaand kan sige sig selv, at netop den vilkaarlige og vanerende Behandling, som disse arme Stodtere er Genstand for, maa ruinere den sidste Rest af Stræbsomhed og Æresfølelse, der maatte være i dem.

I gamle Dage hed det: Hvad nyfter det at give Arbejderne en god Behandling, højere Løn og kortere Arbejdstid — de vil jo blot tilbringe saa megen mere Tid og anvende saa mange flere Penge paa Værtshuset. Arbejderne tilsvang sig imidlertid bedre Vilkaar, og Resultatet blev, alle Spaadomne tilrods, en nøgtern og sober Arbejderbefolkning. Gaar vi længere tilbage, ser vi Bondestanden gennemløbe nøjagtig den samme Udvikling — fra Jeppe paa Bjerg til Nutidens nøgterne og arbejdssomme Mand.

Alle Pædagoger vil sikkert vedgaa, at en nedværdigende Behandling af et Menneske udelægger alt værdifuldt i ham. Det samme gælder følgende ogsaa de 10.000 Elendige. Den Behandling, man giver dem, maa nødvendigvis faa den stik modsatte Virkning af den tilsigtede. Samfundet har ingen som helst Udbytte af at behandle dem paa den Maade, det nu sker.

Naar man tror, man kan forbedre en Vagabond gennem Smaastraffe, ved at fragte ham hans borgerlige Rettigheder etc., saa er det fordi man mener, at det er Mandens egen Skyld, han er kommet saa langt ned. Dette er imidlertid et ganske overfladisk Ræsonnement; naar en Mand er Vagabond, er det selvfølgelig ikke, fordi han af egen fri Vilje har valgt denne Livsvej, men simpelt hen fordi han er daarligt udrustet fra Naturens Haand; lige saa lidt som man af fri Vilje er blindfødt eller svaghjernet, er man af fri Vilje en slap Karakter.

Hele dette Problem om de egentlige Grunde til, at nogle Mennesker synker til Bunds i Samfundet, er for Tiden Genstand for megen Diskussion i Tyskland i Anledning af, at Regeringen paatænker at forhøje Straffen for Betleri og Vagabondering. Et af de

interessante Indlæg i denne Diskussion var en Artikel i »Frankfurter Zeitung« af Dr. von Heutig om Betlere og Vagabonder, et Folkefærd, som Forfatteren synes at have et intimt Kendskab til.

Han skriver, at disse Mennesker sædvanlig ikke har et tomt Straferegister, men der er vid Forskel paa dem og de egentlige kriminelle Naturer, som Samfundet er nødt til at værges sig imod. Vagabondens Smaatyverier og Bedragerier drejer sig i Reglen om Smaatterier, Levnedsmidler, brugte Beklædningsgenstande etc., og hans strafbare Handlinger røber en næsten rørende Ubekendthed, Uagtsonhed og Ligegyldighed. Det er som om det ikke er disse Mennesker magtpaaliggende at undgaa Opdagelse.

»Det er«, skriver Dr. Heutig, »det medfødt eller erhvervede Svagsind, der gør dem til Landstrygere, fordi de ikke besad tilstrækkelig Kraft til at blive normalt arbejdende Mennesker«.

Direktøren for Hamburgs Forsørgelseshjem fortæller i et Skrift indgaaende om det Klientel, han har haft med at gøre, et Klientel, som han inddeler i tre Kategorier: slappe Naturer, Eksplosivmennesker og passive Psykopater. »Fler-tallet var slappe Naturer, som aldeles ikke var Kampen for Tilværelsen voksen, og som ikke i deres Ungdom havde det Held at blive indspændt i en fast Ramme af nedavrede Traditioner og paa denne Maade slæbt gennem Livet. Hvad de tog fat paa gik galt, og da Selvtillid, Arbejdslust, Udholdenhed og legemlig Ydeevne ikke var deres stærke Side, kom de paa Skraaplanet, drevet af Nøden og den dermed forbundne Usikkerhed og indre Uro; de fandt Lidelsesfæller, sluttede sig til Forbrydere og tabte saaledes — uden egentlig at være Forbrydere — hele Holdningen overfor Livet og gjorde deres Tilværelse afhængig af deres heldigere Medmenneskers gode Vilje. Mange af disse sølle Landevejens Brødre kommer, naar de bliver gamle og ikke mere kan udholde Vagabondagens Strabadser, til Fornuft og kryber ind i en eller anden Velfærdsanstalt«.

En anden Kender af disse Forhold nævner, at 20 pct. af Alumnene paa tyske Arbejdsanstalter selv med den bedste Vilje og under de gunstigste Arbejdsmarkedsforhold var ganske ude af Stand til at erhverve deres Underhold i Frihed; paa flere Anstalter var denne Procent endog saa 30, paa en enkelt 50.

Overfor slige Kendsgerninger fremstiller Dr. Heutig det latterlige i at søge ved Straffe (og Værelse) at tilvejebringe mere »god Vilje« i saadanne Folk. »Som om 8 Dages Arrest, selv seks Maaneders Fængsel i Forbindelse med et solidt Tag over Hovedet, en Ovn og tilstrækkelig Næring nogensinde skulde kunne vække et Mod-Motiv til Live hos Vagabonder, der til den anden Side har Udsigt til Sult og Kulde paa Landevejen. Som om dette skulde kunne modvirke de Skrebetheder, som kastede dem ind paa Vejen til Underverdenen og gjorde dem værdiløse paa Arbejdsmar-

Tandlæge BREND

traffes 11—5. Telf. 114.

kedet — Skrebetheder som Stammen, Synsfej, Tungherhed, mekaniske Kvæstelser af forskellig Art, Hjerte- og Lungesygdomme, og ikke mindst Svagsind, Epilepsi, senile og presenile Forstyrrelser.

Jeg har lagt Vægt paa at fremstille dette Forhold mere indgaaende, end det maaske kan synes paakrevet ved denne Lejlighed, hvor Talen er om Fattigvæsenet. Men Sagen er jo, at hele den gamle Fattiglovgivning, som vi stadig slæber rundt med, netop er skabt med Henblik paa Vagabonderne; og det er netop Borgerskabets Ulyst til at indrømme disse sølle Mennesker Ret til Understøttelse uden at udsætte dem for vanerende Behandling, som er den store Hindring for den fuldstændige Afskaffelse af hele dette System: Fattighjælp med Fattighjælps Virkninger — og det til Trods for at dette System som før sagt rammer to decideret værdig Trængende for hver en af de uærdige (som de jo sædvanlig kaldes).

Folk vil maaske indvende: Man kan dog ikke under nogen Omstændigheder indrømme slige Mennesker Valgret, selv om deres Elendighed nok saa meget er Resultat af uheldige Forhold. Og der er maaske heller ikke megen Mening i at indrømme slige notoriske Unøermaalere Indflydelse paa Statens og Kommunens Styrelse — skønt vi ved hvert Valg ser de Konservative stille en hel Vognpark til Raadighed med det Formaal at afhente til Valgstederne udsukte Oldinge, hvis sandelige Kraft maaske er endnu mindre end Vagabondens.

Men dette Forhold er heller ikke afgørende. Det afgørende er, at det sikkert vil være klogt at behandle Vagabonder og lign., som falder det Offentlige til Byrde, som syge Mennesker paa Anstalter eller lign., egnet til dette Formaal. Det er i hvert Fald den eneste Mulighed man har for at sætte dem i Stand til nogensinde at yde noget produktivt og staa paa egne Ben. Med andre Ord: Fattiglovgivningen bør paa dette Omraade erstattes med en speciel Forsorg for Vagabonder, Drankere og lign. — en Ændring, som formentlig maa foretages parallelt med en Ændring af Straffelovens Paragrafer om Løsgængerier, Betleri osv. Gør man det, har man samtidigt ryddet en alvorlig Anstødssten for det gammeldags Fattigvæsen fuldstændige Ophævelse af Vejen.

Knud Korst.

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Hugo Øster's Maskinsnedkeri.

Th. 216. Thorshavn. Th. 216.